

Prosjektnotat nr. 2-2009

Benedicte Hauge og Ardis Storm-Mathisen

**Ungdoms samfunnsdeltakelse
på internett
- resultater skolekartlegging 2008**

SIFO

© SIFO 2009
Prosjektnotat nr. 2 - 2009

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
Sandakerveien 24 C, Bygg B
Postboks 4682 Nydalen
0405 Oslo
www.sifo.no

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporten er lagt ut på internett for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

Tittel	Antall sider	Dato
Ungdoms samfunnsdeltakelse på internett – resultater skolekartlegging 2008	44	12.01.2009
Title	ISBN	ISSN
Civic engagement of youth on the internet – report from a school survey 2008		
Forfatter(e)	Prosjektnummer	Faglig ansvarlig sign.
Benedicte Hauge og Ardis Storm-Mathisen	11-2008-09	
Oppdragsgiver		
Rådet for anvendt Medieforskning – RAM		
Sammendrag		
<p>I denne lille spørreskjemaserte kartleggingen ser vi på hvordan ungdom rapporterer om sin bruk av internett til samfunnsengasjement og politiske aktiviteter. Den beskriver hvordan 192 elever som går i siste trinn på henholdsvis en ungdomsskole og en videregående skole i Oslo, vurderer egen tidsbruk på ulike internett aktiviteter, nettstedene de er aktive på, og i hvordan de forholder seg til blogger, diskusjonsforum, hjemmesider og nettsamfunn.</p> <p>Rapporten viser at mange unge rapporterer å bruke utstrakt tid på nettet daglig og at de er innom både mail/chat, info/nyhetssider samt deltar jevnlig i nettforum. De fleste unge i dette materialet oppgir at de mest bruker nettet til å holde kontakt med venner og kjente. Relativt få unge i spørreskjemaundersøkelsen oppgir å være involvert i samfunnsrelaterte og politiske aktiviteter på nettet. Andelen unge som oppgir å være engasjert i slike aktiviteter på nettet er om lag like stor som andelen som sier de diskuterer slike tema i andre sammenhenger enn på nettet. De fleste av de som svarer at de bruker nettbaserte kanaler til å diskutere politiske temaer begrunner at de bruker nettet til dette fordi ”nettet er en kanal som alle kan bruke”. Dernest fulgte begrunnelsene ”det er ikke så lett for unge å bli sett/hørt i andre mediekanaler”, ”på nettet er alle likestilte” og ”man kan faktisk få frem et budskap uten at det drukner på veien”. Man kan si at de valgte begrunnelser som peker mot deres avmakt i andre kanaler hvor en kan formidle et samfunnsengasjement/syn og internetts fordel relativt sett. Få valgte begrunnelser som gikk på å være opprørt over eller direkte berørt av en sak.</p> <p>Hvis unge bruker så mye tid og engasjement på nettet som de oppgir, og nettet i følge forskere på området åpner for nye muligheter og typer av samfunnsengasjement, hvorfor rapporterer da ikke flere unge at de er involvert i samfunnsrelaterte og politiske aktiviteter på internett? I gjennomgang av spørreskjemamaterialet i denne rapporten har vi antydnet at vi ikke enkelt kan knytte dette til unges spørreskjemasvar om sitt engasjement og aktiviteter, eller til teknologien selv. At de unge oppgir å være mer opptatt av å holde kontakt med venner og underholde seg selv enn å bedrive et bredere samfunnsengasjement kan ikke leses som en nøytral avspeiling av hvordan dette faktisk er. To empiriske grunner er at deres rapporteringer om egne aktiviteter varierer og at de også synes å ha oppfatninger om hva som er samfunnsengasjement og politiske tema som utelukker mange av deres egne aktiviteter. Dette problematiserer enkle konklusjoner og indikerer at engasjement og deltagelse ikke er teknologisk bestemt, men at teknologi samtidig kan være en delfaktor som virker på og former for samfunnsrelatert deltagelse. Å undersøke hvordan dette forholder seg blant dagens unge fordrer mer kvalitative data enn hva spørreskjema tilbyr. For slike analyser vises til sluttrapporten for dette prosjektet ”Ungdom, politikk og internett. En akademisk refleksjon over norsk ungdoms samfunnsdeltakelse og politiske engasjement online” (Bucher, Helle-Valle og Storm-Mathisen 2008).</p>		
Summary		
<p>This report describes how youth report about their use of the internet for civic and political activities. It describes how 192 pupils attending the last level on a secondary and a high school in Oslo judge their own time use on various online activities, the internet sites they visit and how they relate to blogging, discussion forums, homepages and online societies.</p> <p>The report shows that many young report to spend extended time online on a daily basis, that they visit both mail/chat, info/newssites and regularly participate in online discussion forums. The highest proportions of young in this material say they spend most time online keeping in touch with friends and acquaintances. Relatively few young report to be involved in civic and political related activities on the internet, approximately the same share that report to be engaged in such activities through other channels. Those who do report high engagement in such activities online argue the advantage is that “internet is a channel all people can use”, “not so easy for young people to be heard through other channels” and that “all are equal on the internet”. They did in this sense choose explanations that pointed at their lack of power in other channels and the potential advantages of the internet in empowering them and their peers to express and develop voicing and opinions.</p>		
Stikkord		
Internett, politiske aktiviteter, samfunnsengasjement, ungdom		
Keywords		
Internet, political activity, civic engagement, youth		

Ungdoms samfunnsdeltakelse på internett
– resultater skolekartlegging 2008

av

Benedicte Hauge & Ardis Storm-Mathisen

2008

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING
postboks 4682 Nydalen, 0405 Oslo

Forord

Denne rapporten er basert på to mindre kartleggingsundersøkelser gjennomført blant elever på siste trinn ved en ungdomsskole og en videregående skole i Oslo vinteren 2007/2008. Målsetningen med undersøkelsene var todelt: 1) å fremskaffe et bilde som kartla av hva unge mennesker valgte å gjøre når de var online og 2) rekruttere informanter til prosjektene “Contextualising Adolescent’s e-gaming” (Norges Forskningsråd) og “Ungdoms samfunnsdeltakelse online” (Rådet for anvendt medieforskning). Foreliggende rapport gir en oversikt over hva de unge svarte på de spørreskjemaspørsmålene som er relevante for det sistnevnte prosjektet (“Ungdoms samfunnsdeltakelse online”), altså hva de unge rapporterer om sin bruk av internett til samfunnsengasjement og politiske aktiviteter. Den beskriver hvordan de 192 elevene som svarte på spørreskjemaet vurderte sin egen tidsbruk på ulike internett aktiviteter (mail/chat, info/nyheter, blogger, diskusjonsforum, hjemmesider, nettsamfunn), hvilke nettsteder de oppga å bruke aktivt, og i hvilken grad de så sine nettaktiviteter som et engasjement i forhold til samfunn og politikk.

Takk til Ingrid Kjørstad som var initiativtager til prosjektet, hadde en sentral rolle i den praktiske gjennomføringen av kartleggingen og igangsatte arbeidet med denne rapporten. Takk også til rektorer, inspektører, lærere og elever ved skolene som bidro til undersøkelsen, til Ane Christine Engh for punching av skjemaene og til Jo Helle-Valle og Taina Bucher for innspill til rapporten.

Oslo, 25.11.2008

STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING

Innhold

Forord.....	5
Innhold	7
Sammendrag.....	9
1 Innledning	11
2 Bakgrunn.....	13
3 Metode og data.....	15
3.1 Spørsmål	15
3.2 Utvalg av unge til undersøkelsen	15
3.3 Datainnsamlingen.....	16
4 Unges tidsbruk og aktiviteter på internett.....	17
4.1 Unges tidsbruk på internett: 1-3 timer daglig	17
4.2 Hva gjør de unge når de er online? Mye mail/chat	18
5 Kjønn- og aldersforskjeller i unges rapporterte online aktiviteter.....	21
5.1 Jenter mail/chat, gutter info/nyheter og spill.....	21
5.2 Majoriteten deltar i nettsamfunn, men jenter deltar mest.....	22
5.3 Om lag halvparten har deltatt i diskusjonsforum, flest gutter deltar	23
5.4 En del har privat hjemmeside, flest jenter blant de som har	24
5.5 Flertallet har ikke laget egen blogg, men flere jenter har enn gutter.....	24
5.6 Få oppgir å publisere egne bilder og filmsnutter på nett.....	25
6 Ungdoms samfunnsengasjement på internett.....	27
6.1 3 av 10 bruker internett til å kommunisere samfunnsmessig og politisk innhold.....	27
6.2 De fleste bruker online nettverk til å holde kontakt med venner og publisere bilder/film	28
6.3 Motivasjoner og begrunnelser for diskusjoner om politikk på internett	30
6.4 3 av 10 diskuterer samfunnsmessige og politiske tema i situasjoner utenfor internett	31
7 Samfunnsengasjement og deltakelse på internett – en oppsummering	33
Litteratur.....	35
Vedlegg: Spørreskjema	37

Sammendrag

Denne rapporten er et grunnlagsdokument i prosjektet ”Ungdoms samfunnsdeltagelse online”, finansiert av rådet for anvendt medieforskning (RAM). Den beskriver resultater fra en liten spørreskjemakartlegging som ble gjennomført vinteren 2008 blant ungdom ved to skoler i en bydel i Oslo om deres egen bruk av internett til samfunnsengasjement og politiske aktiviteter. I kartleggingen ble unge bedt om å vurdere egen tidsbruk på ulike internettaktiviteter, beskrive hvilke nettstedene de var aktive på, samt hvordan de forholder seg til blogger, diskusjonsforum, hjemmesider og nettsamfunn.

Materialet viser at unge oppgir å ha en relativt utstrakt tidsbruk på nettet, at de bruker mest tid på mail/chat, info/nyheter og musikk. Svært mange unge sier de er med i nettsamfunn som Facebook o.l., om lag halvparten sier de er engasjert i diskusjonsforum, mens relativt få har egen blogg eller hjemmeside. En drøy tredjedel av de unge totalt svarte at de noen ganger, men sjeldnere enn hver uke, var involvert i kommunikasjon med andre online som dreide seg om samfunnsmessige eller politiske tema. Det er videre visse kjønnsforskjeller i hva de unge oppgir å gjøre på nettet. Jenter oppgir å drive mest med chat/mail, mens litt flere gutter driver mest med info/nyheter. Mange gutter oppgir å bruke mye tid på spillaktiviteter mens svært få jenter gjør det. Andelen som oppgir å bruke mye tid på blogging er relativt liten, men en del har laget egen blogg. Blant de som er aktive bloggere finner vi flest jenter, særlig jenter på ungdomsskolen. Flere gutter enn jenter oppgir å ha deltatt i diskusjonsforum. Blant de som oppgir å være aktive i ett eller flere diskusjonsforum ukentlig finner vi flest gutter på videregående og jenter på ungdomsskolen. Jenter sier de er mer aktive i nettsamfunn som Facebook og Myspace enn gutter men det er relativt små kjønnsforskjeller i hva de oppgir å gjøre der. Jenter sier i litt større grad at de publiserer bilder og filmsnutter og at de deltar i støttegrupper og underskriftskampanjer enn gutter. Kun omkring 15 prosent oppgir å bruke nettsamfunn til å uttale seg om generelle samfunnstema eller politikk og her er ingen kjønnsforskjeller tydelige, men jenter på videregående oppgir å være litt mer involvert i kommunikasjon med andre online som dreide seg om samfunnsmessige eller politiske tema enn andre.

Oppsummert kan en si at de fleste unge i dette materialet oppgir at de mest bruker nettet til å holde kontakt med venner og kjente, og at flertallet ikke fremhever informasjonssøk og debattering av samfunnsspørsmål som et særlig sentralt aspekt ved sin nettbruk. De fleste av de som svarer at de bruker nettbaserte kanaler til å diskutere politiske temaer begrunner at de bruker nettet til dette fordi ”nettet er en kanal som alle kan bruke”. Dernest fulgte begrunnelsene ”det er ikke så lett for unge å bli sett/hørt i andre mediekkanaler”, ”på nettet er alle likestilt” og ”man kan faktisk få frem et budskap uten at det drukner på veien”. Man kan si at de valgte begrunnelser som peker mot deres avmakt i andre kanaler hvor en kan formidle et samfunnsengasjement/syn og internetts fordel relativt sett. Få valgte begrunnelser som gikk på å være opprørt over eller direkte berørt av en sak.

For en sammenfattende analyse av hele materialet som inngår i prosjektet vises til sluttrapporten for dette prosjektet ”Ungdom, politikk og internett. En akademisk refleksjon over norsk ungdoms samfunnsdeltakelse og politiske engasjement online” (Bucher, Helle-Valle og Storm-Mathisen 2008)

.

1 Innledning

Selv om mange undersøkelser søker å skaffe oversikt over unges bruk av internett, har få undersøkt hvordan de unge selv oppfatter og opplever sin bruk av denne nye teknologien i sin egen hverdag. Det foreligger svært få studier som sammenlikner konvensjonelle politiske aktiviteter og internettaktiviteter. Denne rapporten er et deldokument i “Ungdoms samfunnsdeltagelse online”, et prosjekt finansiert av Rådet for anvendt Medieforskning¹ og gjennomført av SIFO 2008. Hovedmålet med prosjektet har vært å undersøke ulike former for samfunnsrelatert aktivitet blant unge i nye former for digitale nettmedier, og diskutere hvordan unges bruk av nye digitale medier former deres samfunnsdeltagelse. Delmål har blant annet vært å kartlegge hvilke nettarenaer unge bruker og se nærmere på hvordan de har engasjert seg i og brukt dem, og diskutere hvordan deres aktiviteter her kan forstås som samfunnsengasjerte handlinger (uttrykke mening, for å bli hørt i en bestemt sak), hvilken form denne deltagelsen har og hvilke konsekvenser deres aktiviteter på disse arenaene kan ha for egenutvikling av samfunnsengasjement og deltagelse. I prosjektet inngår et spørreskjema-materiale, fokusgruppeintervjuer og individuelle intervjuer med ungdom samt en gjennomgang av publisert litteratur på temaet.

I foreliggende rapport presenteres resultatene fra en kartlegging av hvilke nettarenaer og aktiviteter 15- og 18-åringer i to skolemiljøer oppgir å være engasjert i. Datamaterialet består av et spørreskjema (se vedlegg) som ble utfyllt av i alt 192 elever som gikk i 10. og 3. klasse elever ved henholdsvis en ungdomsskole og videregående skole i en bydel i Oslo. Spørsmålene elevene svarte på var knyttet både til bruk av internett i forhold samfunnsrelaterte aktiviteter/tema og spillaktiviteter/underholdning. Det er kun resultater fra det førstnevnte settet av spørsmål som presenteres i denne rapporten. Rapporten kartlegger og gir en viss innsikt i ulike samfunnsrelaterte aktiviteter som unge i to utvalgte miljøer oppga å være engasjert i på nettet, hvor mye de gjør dette og årsaker de oppgir til hvorfor de gjør det. Alene tilbyr dette materialet for tynne og kontekstfattige data til å kunne gi innsikt i prosjektets hovedspørsmål. Hensikten med kartleggingsundersøkelsen er snarere å gi en viss oversikt og en indikasjon på hva unge selv rapporterer at de engasjerer seg i på nettet og hvordan de opplever at de kan hevde og trene sin ”stemme” og ”mening”. Selv om intervjuundersøkelsen kan gå mer i dybden på dette problemfeltet, inngår foreliggende kartlegging som grunnlag for den diskusjon om hvordan og i hvilken grad unges engasjement på internett kan betraktes som et samfunnsengasjement som kan inspirere større politisk engasjement og deltakelse som føres i prosjektets hovedrapport.

Rapporten er organisert på følgende måte. Kapittel 2 gir et innblikk i bakgrunnen for dette prosjektets fokus mens kapittel 3 beskriver metode og utvalget for denne skolekartleggingen. I kapittel 4 gis en oversikt over tidsbruken og aktivitetene som de unge oppga å være engasjert i. I kapittel 5 gis en oversikt over kjønns- og aldersforskjeller i de unges rapporteringer om sine internettaktiviteter. I kapittel 6 rettes fokuset direkte på omfanget i de unges oppgitte bruk av internett til ulike typer av mer eller mindre samfunns- og politisk relaterte aktiviteter

¹ <http://www.medietilsynet.no/no/RAM/>

online og offline. Kapittel 7 summerer opp det denne kartleggingen peker mot hva angår unges sosiale engasjement og deltakelse på nettet.

2 Bakgrunn

Internett har blitt en sentral arena i den moderne oppvekst og norske barn og unges mediebruk orienteres i stadig større grad mot onlineaktiviteter. Ofte argumenteres det for at de unges økte mediebruk er årsak til ungdoms lave samfunnsmessige og politiske engasjement.

Det å være politisk engasjert knyttes som regel opp mot valgdeltakelse og være medlem av politiske partier, mens samfunnsengasjement mer betegner en generell interesse for hva som skjer i samfunnet og som gir et implisitt grunnlag for utviklingen av en mer spesifikk politisk interesse eller engasjement (Banaji 2008). Det er antatt at den nye medieteknologien åpner for mange nye måter å produsere og publisere egne meninger på som vil føre med seg et mer deltagende demokrati fordi flere aktivt kan engasjere seg i politiske prosesser (Livingstone et al. 2005). Spesielt er det fremhevet at internett appellerer til unge og kan inspirere og utvikle deres samfunns- og politiske engasjement (Bachen et al. 2008, Coleman og Rowe 2005). Det foreligger imidlertid svært få studier som sammenlikner konvensjonelle politiske aktiviteter og internettaktiviteter generelt. Å kartlegge i hvilken grad ungdoms samfunns- og politiske engasjement kan sies å ha beveget seg over til, og kommer til uttrykk på, internett er i så måte et viktig anliggende. Det er blant annet påpekt et behov for videre forskning om ungdoms samfunnsengasjement og politiske deltagelse og kunnskap om deres begrunnelser for politisk engasjement og aksjonsorientert deltagelse (Lidén og Ødegård 2002).

Vi vet at unges mediebruk er i bevegelse fra det analoge til det digitale, og at eldre generasjoner også følger i deres spor. Dette gjelder både søke-, informasjons- og underholdningsrettede aktiviteter. Mens ungdom tidligere orienterte seg via bøker/aviser/blader og prat med tilstedeværende personer, orienterer unge seg nå også mye gjennom internett. I følge SSB brukte en nordmann i gjennomsnitt tre og en halv time foran skjermen på fritida per dag i 2006– inkludert TV, video/DVD, hjemme-PC og TV-spill. Til sammenligning var tiden cirka to timer og ett kvarter i 1994. I 2006 brukte vi omtrent to og en halv time til TV-titting, mot i underkant av to timer i 1991. De som bruker TV/PC-spill bruker i gjennomsnitt omtrent en time til dette per dag. Halvparten av 9-12-åringer spiller TV- eller PC-spill i løpet av en dag. Samtidig som det er en betydelig økning i elektronisk mediebruk blant de unge, er det en tydelig nedgang i lesing av trykte medier. Barn og eldre ser mest på TV, mens dette i mindre grad gjelder de unge – som i størst grad bruker Internett. Alderen til de som bruker PC hjemme har økt, men de unge er fremdeles de ivrigste brukerne også av dette mediet². Det er barn, unge og yngre voksne som i størst grad har tilgang til hjemme-PC og Internett. Hele 99 prosent av guttene i alderen 13-15 år hadde tilgang til Internett hjemme i 2006. Uansett bosted og utdanning var det i 2006 et klart flertall som hadde hjemme-PC og tilgang til Internett hjemme (SSB 2007).

Men hva gjør unge når de bruker internett? Vi vet at internett kan gjøre det like lett å skaffe seg informasjon på avisenes hjemmesider og blogger som å delta i nettsamfunn eller engasjere seg i ulike digitale spill. I tillegg tilbyr mange nettsider ulike typer interaksjonsmulig-

² Hentet fra SSB 27.02.2008: <http://www.ssb.no/emner/07/02/sa95/sammendrag.pdf>

heter som for eksempel blogger, chat, webforum og nettsamfunn. Denne utviklingen innebærer at stadig flere fremstår som "redaktører" i den forstand at de publiserer ulike typer egenprodusert materiale i det offentlige rom. Medieviter Marika Lüders (2007) har pekt på at ungdom bruker nettsamfunn aktivt som sosial treningsarena. Hun hevder at egne nettmedierte uttrykk gir større rom for kontroll enn hva som er tilfellet ved muntlig kommunikasjon. Det at uttrykk medieres over nett gir ungdommen mulighet til å etterprøve egne utsagn før de publiseres, og før grensene for selvrepresentasjoner endres. Lüders peker videre på at ungdommene selv får være aktive og medproduserende mediebrukere. Publiseringmulighetene på internett kan slik potensielt spre den makt som tradisjonelt har vært forbeholdt medieselskaper til flere lag av befolkningen. Noen av de største nettsuksessene de siste årene er nettopp basert på denne type aktiv deltagelse og medproduksjon; eksempelvis; Wikipedia (dugnadsleksikon), Flickr (fotodeling), MSN (chat), MySpace og Facebook (nettsamfunn). Vi ser også at flere norske politikere gjør forsøk på å kommunisere med de unge via slike arenaer (se hovedrapport i foreliggende prosjekt; Bucher og Helle-Valle 2008). Spørsmålet er imidlertid hvordan og i hvilken grad de unge, særlig de som ennå ikke har stemmerett, legger merke til, benytter og forstår disse mulighetene online. Er de engasjert på måter som vi kan knytte til politisk og samfunnsrelatert engasjement? Betrakter de selv sin deltagelse i sosiale nettmedier som et samfunnsengasjement? Dataene vi rapporterer fra gir et tynt, men kartleggende innblikk i engasjement og oppfatninger blant unge om dette.

3 Metode og data

Resultatene som presenteres i rapporten kommer fra en spørreskjemakartlegging om onlineaktiviteter blant elever ved 2 skoler i Oslo. Datamaterialet er altså ikke representativt for svar fra unge i Norge. Den gjengir svarene til alle tilstedeværende elever på et utvalgt klassetrinn som gikk på skoler i en bydel hvis befolkning kunne antas å representere et gjennomsnitt hva angikk mulighet og kompetanse til å bedrive onlineaktiviteter og utøve samfunnsengasjement.

3.1 Spørsmål

Det er verken enkelt eller selvsinnlysende hvordan samfunnsengasjement eller politiske aktiviteter, vaner og erfaringer online kan måles. Dataene vi rapporterer fra er diskursive selvrapporтерinger og selvevalueringer innsamlet gjennom spørreskjema. De gir ingen presis informasjon verken om politiske deltakelse eller samfunnsengasjement online eller om ungdom som befolkning, men kartlegger diskursive selvrapporтерinger omkring temaet blant unge i disse strategisk utvalgte miljøene. Spørsmålene som inngår i denne rapporten utgjøres i hovedsak av spørsmål om tidsbruk på onlineaktiviteter, type onlineaktiviteter, kartlegging av nettsider de har vært på, med et fokus på blogging, diskusjonsforum og nettsamfunn (se vedlagt spørreskjema). Elevene ble også bedt om å gi åpnere beskrivelser av deltagelse og engasjement de brukte tid på og til å begrunne sin motivasjon for dette engasjementet. Disse spørsmålene var innlemmet som del i et spørreskjema som ellers kartla online spillaktiviteter som var utviklet som et rekrutteringsskjema for et annet forskningsprosjekt ved SIFO: *Contextualising adolescents' egaming (CAE)*.³ De unges svar på de spørsmålene som presenteres i denne rapporten utgjør altså både en kartlegging med verdi i seg selv, men skulle også gi informasjon som kunne bistå til rekruttering av informanter til sammensetning av fokusgruppeintervjuer/intervjuundersøkelse.

3.2 Utvalg av unge til undersøkelsen

Utvalget av elevene som avga svar om sine onlineaktiviteter i denne spørreundersøkelsen gikk på høyeste trinn henholdsvis på en ungdomsskole og en videregående skole i en vestlig bydel i Oslo der befolkningsmassen kan beskrives som gjennomsnittlig middelklasse, altså en befolkningsgruppe man kunne anta var av de mest erfarne og bemidlede internettbrukerne

³ Prosjektet er finansiert gjennom Norges forskningsråd, programmet for velferdsforskning og psykisk helse. Hovedformålet i CAE er å utvikle kontekstbasert kunnskap om unges engasjement i nettbaserte spill/aktiviteter og husholdenes regulering av dette. CAE prosjektet skal: 1) utvikle kontekstbasert kunnskap om unges engasjement i nettbaserte spill og husholdenes regulering av dette; dynamikk i hushold, unges kognisjon, kjønn, foreldre og jevnaldergruppe og 2) diskutere implikasjoner for fremtidig forskning, forebygging og behandling av unges nettspillproblemer, på husholdsnivå.

(SSB 2008), samtidig som skolene kan karakteriseres som gjennomsnittlige hva angikk tilrettelegging for elevers internettbruk.

Tabell 3-1: Fordeling på kjønn og alderstrinn

	Gutt	Jente	Total
10.klasse u-skole	39	32	71
3. klasse vgs	64	57	121
Total	103	89	192

I alt består utvalget av tre 10. klasser fra grunnskolen og fem 3. klasser fra den videregående skolen, i alt 71 elever på omkring 15 år og 121 elever på omkring 18 år. Totalt deltok 192 elever i undersøkelsen; 103 gutter og 89 jenter.

3.3 Datainnsamlingen

Spørreskjemaet ble sendt til skolene og gjennomført i løpet av en skoletime. I hver klasse var det kontaktlærer som tok ansvar for å dele ut spørreskjema og samle dem inn etter at elevene hadde fylt dem ut og lagt dem i en forseglet konvolutt. Datainnsamlingen foregikk i november/desember 2007.

Erfaring fra innsamling av et liknende spørreskjema (i CAE prosjektet), gjennomført i samme periode med to tilstedeværende forskere pekte på at det er mange forhold som kan påvirke elevenes svar og at spørreskjemaundersøkelsen ikke gir en presis beskrivelse av dere faktiske onlinepraksiser. Spørsmålene og skjemaet i seg selv virke førende og begrensende på ulike måter, eksempelvis uttrykte noen elever usikkerhet omkring hvordan de skulle beskrive egne aktiviteter i forhold til ordet online, politikk osv. Videre kan skoler og klasser være svært forskjellige og det er ting ved skolehverdagen og hvordan elevmassen er satt sammen som kan virke på internettbruken (eksempelvis hva som er pensum, hvor mye internettbruk er i fokus for skolens satsning, hvor langt de bor fra hverandre osv.). Læreres presentasjon av undersøkelsen så vel som klassemiljøet kan også være forskjellig på måter som gjør utslag på hvordan elevene fylte ut skjemaet.

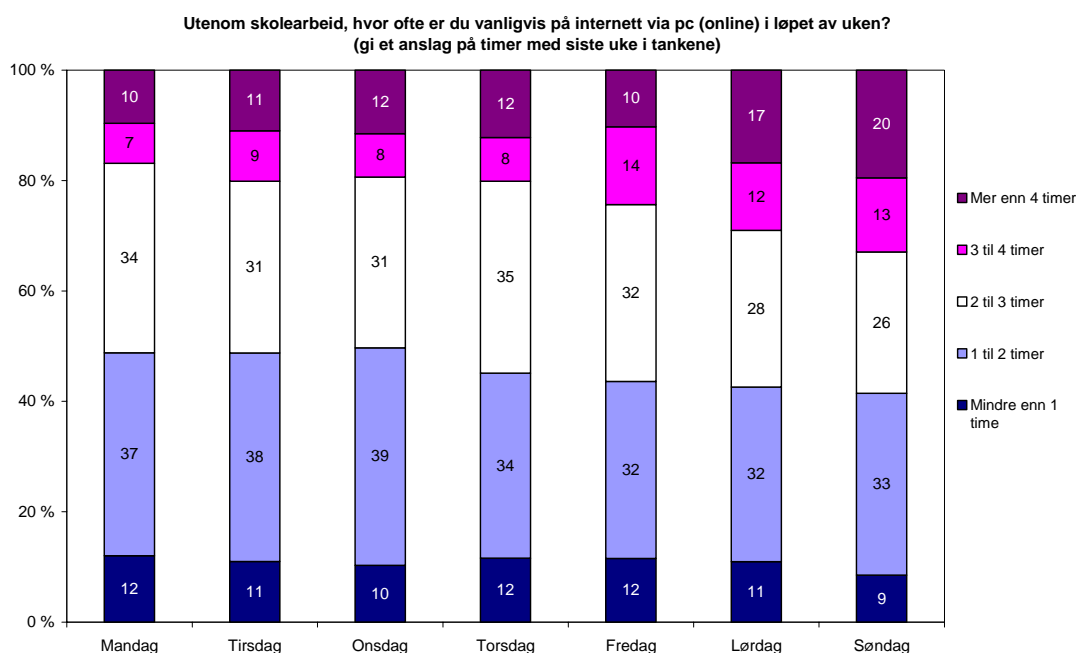
I og med at spørreskjemaet skulle fylles ut i klasserommet i løpet av en skoletime med medelever og lærere tilstede ble det lagt vekt på at spørsmålene skulle være så enkle som mulig. Det er klart at rekkefølgen på spørsmålene og spørsmålsbatteriene kan ha påvirket svarene gjennom rangeringseffekter. Mer åpenbart var imidlertid at flere formuleringer og spørsmål vi hadde antatt var klare ble forstått ulikt av elevene. De unges bemerkninger under besvarelsene ga oss for eksempel et inntrykk av hvordan begreper som "politikk" og "driver lite/mye med" osv forstås relativt. For eksempel svarte mange at de ikke var politisk engasjerte, men fortalte samtidig at de enten hadde deltatt i underskriftskampanjer eller leste aviser daglig på nettet. Det peker mot at det bare er noen typer aktiviteter som inkluderes i kategorien "politiske/samfunnsengasjerte". Det kan også forstås som de unges begrunnelse for at vi ikke skulle ta kontakt med dem til den videre undersøkelsen. På den annen side peker det også mot at politisk aktivitet forstås ulikt og at spørsmål om deres nåværende onlineaktivitet ikke nødvendigvis er en god indikator dersom man ønsker å få tak i personer med stor erfaring. Hva som påvirker disse bølgeene, om det er nedprioritering i forhold til andre arbeidsoppgaver, økende alder, at man blir lei av det er spørsmål som bør følges videre mer kvalitativt.

4 Unges tidsbruk og aktiviteter på internett

SSBs tall viser at det, samtidig som det er en betydelig økning i elektronisk mediebruk blant de unge, også er en tydelig nedgang i lesing av trykte medier. Barn og eldre ser mest på TV, mens dette i mindre grad gjelder de unge – som i størst grad bruker Internett. Hjemme-PC-brukernes alder har økt, men de unge er fremdeles de ivrigste brukerne også av dette mediet.⁴ Gitt denne generelle utviklingen, hvor mye tid rapporterer de unge i denne kartleggingen at de selv bruker på internett i løpet av en dag?

4.1 Unges tidsbruk på internett: 1-3 timer daglig

Som fremgår av figuren under oppgir de fleste ungdommene i denne kartleggingen at de er online mellom 1 og 3 timer daglig.

Figur 4-1: Andel i prosent etter hvor mange timer tilbrakt online i tillegg til skolearbeid. (N=mandag:166, tirsdag:164, onsdag:165, torsdag:164, fredag:156, lørdag:155, søndag:164)⁵

For de unge i denne kartleggingen er det også en tendens mot større tidsbruk i helgene, når skole og skolearbeid trolig krever mindre.⁶

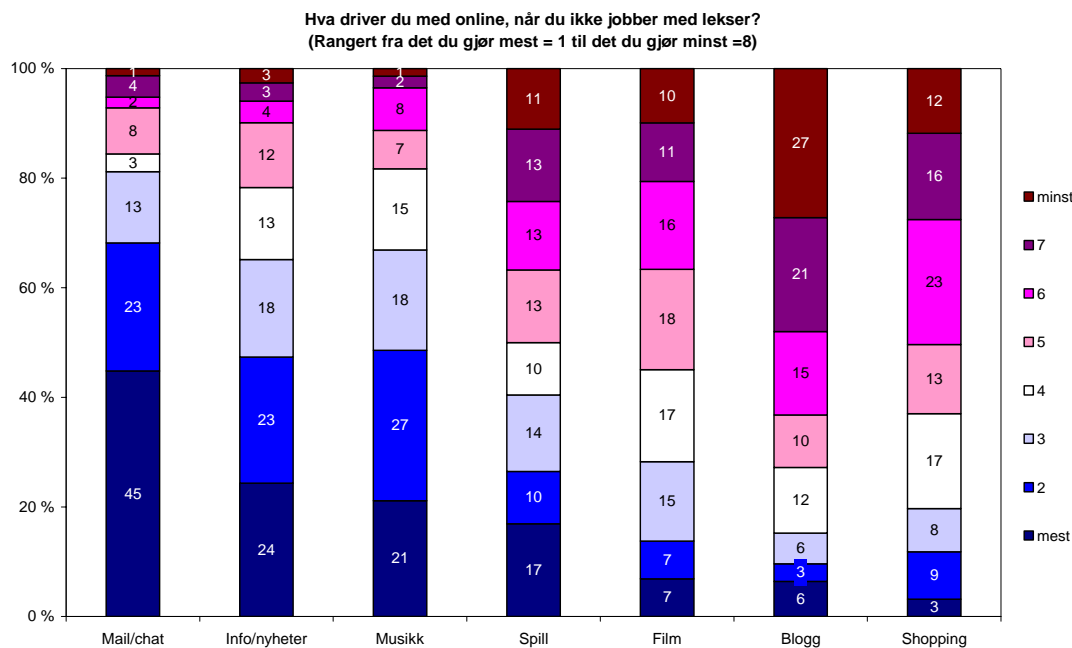
⁴ Hentet fra SSB 27.02.2008: <http://www.ssb.no/emner/07/02/sa95/sammendrag.pdf>

⁵ Mellom 26 og 37 elever har ikke redegjort for sin tidsbruk online de ulike dagene.

⁶ I rapporten Nye nettfenomener oppgir et statistisk utvalg unge 16-19 år motsatt noe mindre tidsbruk online i helgene enn på hverdager. Sett i sammenheng med resultatet fra foreliggende undersøkelse indikerer dette at tidsbruk online kan variere ungdomsmiljøer imellom.

4.2 Hva gjør de unge når de er online? Mye mail/chat

Selv om de unge i denne kartleggingen rapporterer om en relativt utstrakt tidsbruk på internett, oppgir de fortrinnsvis å være involvert i andre onlineaktiviteter enn de som umiddelbart kan assosieres til det politiske eller samfunnsrelaterte engasjement.

Figur 4-2: Andel i prosent som driver mest/minst med ulike aktiviteter på internett. Rangerte svar fra mest=1 til minst=8
(N=Mail/chat:154, Info/nyheter:152, Musikk:142, Spill:136, Film: 131, Blogg:125, Shopping:127)

Som det fremgår av figuren over er mail/chat, info/nyheter og musikk det flest svarer at de bruker mest tid på online. I andre enden av skalaen ser vi at mange oppgir at de bruker minst tid på å blogge og shoppe. Spill og film plasserer seg i midten med en jevn fordeling over skalaens 8 verdier.

De unge ble også bedt om å gi eksempler på nettsider de bruker til de ulike aktivitetene. De nettsidene som ble oftest nevnt som eksempler hvor ungdommer mailer eller chatter var hotmail.com, MSN.com (Windows Live Messenger), facebook.com, gmail.com og yahoo.com. Nettsider hvor flest informanter leser nyheter eller finner informasjon var vg.no, aftenposten.no og dagbladet.no, noen nevnte også nettavisen.no, bbc.co.uk, nrk.no, db.no, startsidene sol.no og facebook.com, fronter og google.com. Flest brukte musikkprogrammet iTunes og nedlastingsprogrammet limewire.com til musikk, men også youtube.com og en rekke andre sider ble nevnt av noen. 123spill.no var den siden flest nevnte at de brukte til spill. Andre nevnte nettsteder brukt til spill var blant annet gamespot.com, gamezone.com, hooks.no, lotro.com, wow-europe.com og noen oppga også nettsider hvor man kan spille poker og andre typer pengespill. Youtube.com og filmweb.no var de mest brukte eksemplene på sider hvor de jobbet med film, men også imdb.com, youtube.com ble nevnt av noen og en rekke andre sider ble nevnt av enkeltpersoner. Sider de unge oppga å blogge på var mest facebook.com, blant andre eksempler var blogg.no, blogger.com, blogspot.com, msn.no, myspace.com og

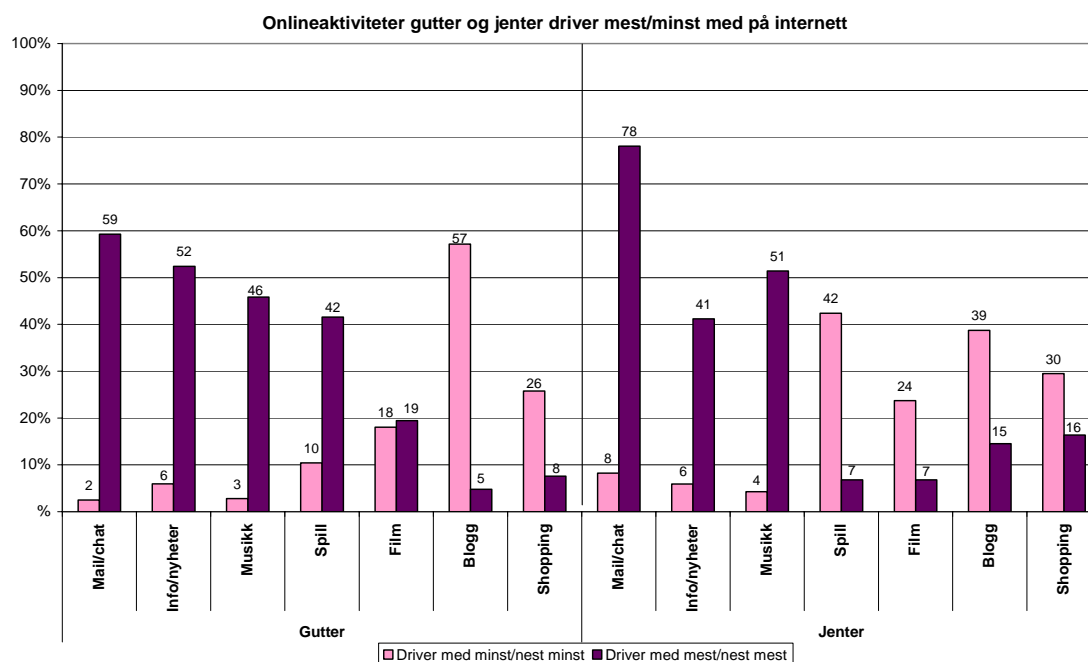
wikipedia.org. Blant shoppingsidene som ble angitt var det særlig finn.no og ebay.com som gikk igjen, ellers sider som komplett.no og elektrokjeder, sider for kjøpe av klær (særlig russeutstyr), sider for kjøp av billetter, bøker, sportsutstyr og reiser.

5 Kjønn- og aldersforskjeller i unges rapporterte online aktiviteter

I det videre skal vi se litt nærmere på kjønnsforskjeller men også aldersforskjeller i hva de unge i denne kartleggingen rapporterte om sine onlineaktiviteter.

5.1 Jenter mail/chat, gutter info/nyheter og spill

Det er, som figuren under viser, mye likt i hva gutter og jenter rapporterer om sine internettaktiviteter. Både gutter og jenter oppgir å drive mest med mail/chat, info/nyheter og musikk når de er online.

Figur 5-1: Andel i prosent som driver mest/nest mest og minst/nest minst med ulike aktiviteter på internett. Rangerte svar fra mest=1 til minst =8, hvorav de to øverste og nederste kategoriene er tatt med i figuren. (N=Mail/chat:113, Info/nyheter:81, Musikk:74, Spill:69, Film: 45, Blogg:72, Shopping:50)

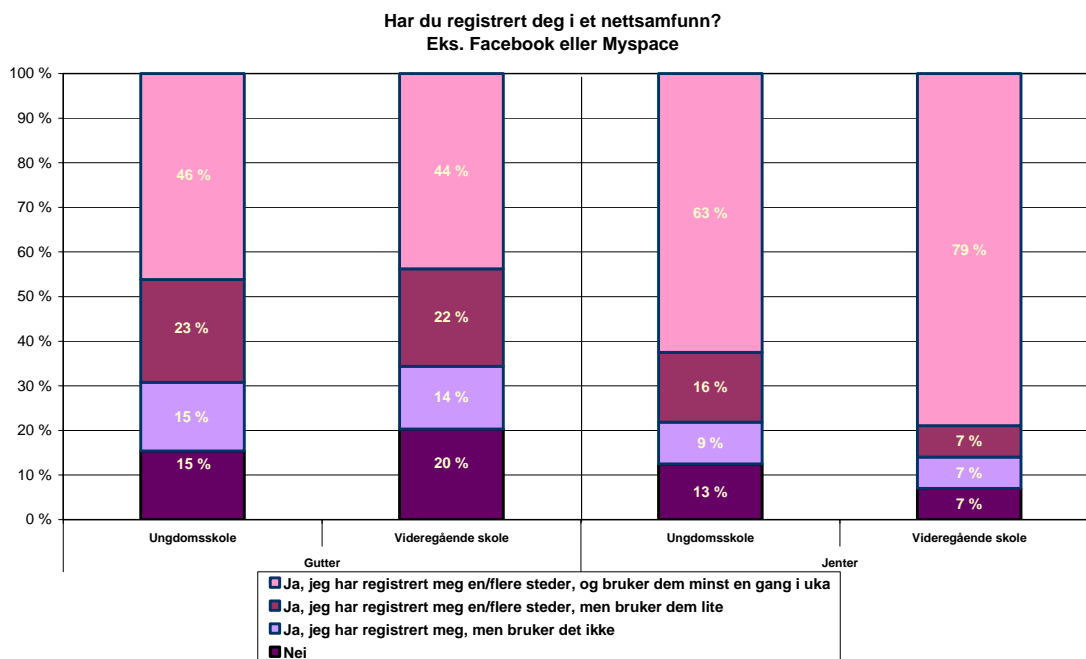
Samtidig er det også flere klare kjønnsforskjeller i hva de unges svar om sine nettaktiviteter. En høyere andel jenter enn gutter oppgir å drive mest med mail/chat og musikk, mens en høyere andel gutter oppgir å drive mye med info/nyheter. Flere gutter oppgir å drive mye med spill enn jenter. Det er også klart flere gutter enn jenter som svarer at de spiller mer enn 3 timer daglig. Gutter oppgir også å drive mer med film enn jenter. Mens blogging er den aktivitet som gutter oppgir å drive minst med på nettet, er det nettopp spill som jenter oppgir å drive minst med.

Det var også forskjell på grad av rapportert involvering i ulike onlineaktiviteter blant gutter og jenter i utvalget på spørsmålene om kontakt med andre mennesker på internett via blogger, diskusjonsforum, hjemmesider og nettsamfunn.

I tillegg til dette spørsmålsbatteriet ble elevene også stilt noen utdypende spørsmål om sin kontakt med andre mennesker på internett via blogger, diskusjonsforum, hjemmesider og nettsamfunn. Disse spørsmålene, som vil bli rapportert nærmere nedenfor, viser at svært mange unge oppgir å være med i nettsamfunn, om lag halvparten sier de har deltatt i diskusjonsforum, mens 3 av 10 har laget egen blogg eller hjemmeside og at jenter i størst grad rapporterer å være engasjert i slike aktiviteter. Unntaket er diskusjonsforum der vi finner flest gutter blant de som oppgir å ha deltatt.

5.2 Majoriteten deltar i nettsamfunn, men jenter deltar mest

Majoriteten av de unge i dette utvalget oppgir å være registrert i et nettsamfunn og være aktive brukere minst en gang i uka. Bare 14 prosent av utvalget er ikke registrert i ett eller flere nettsamfunn.

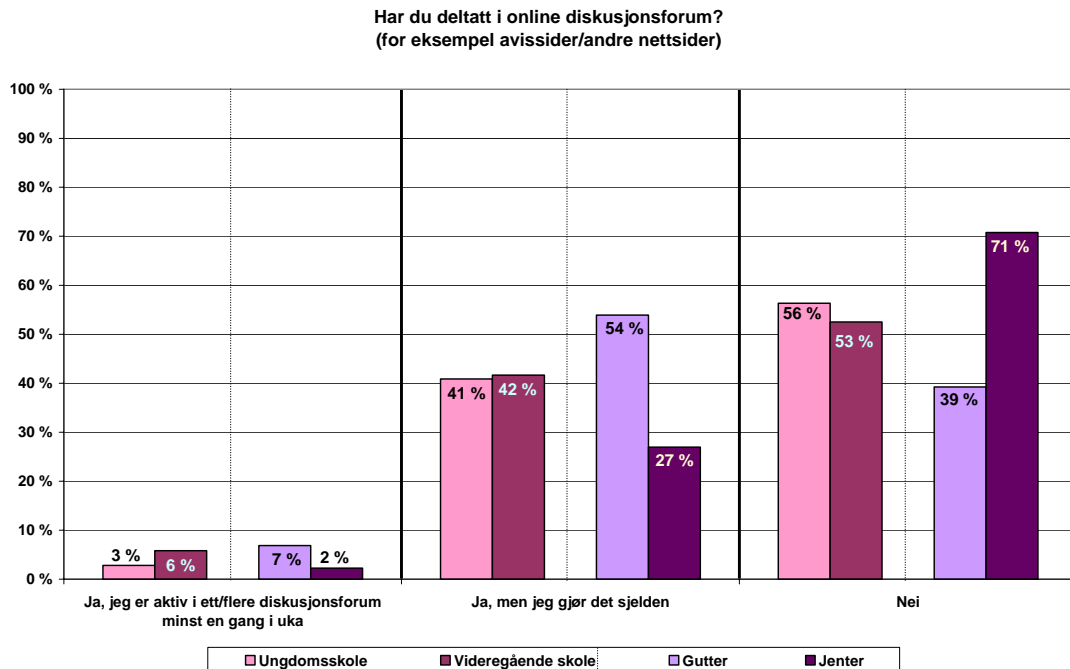

Figur 5-2: Andel i prosent som har registrert seg i et nettsamfunn etter kjønn og skole
N=192

Figuren over peker mot at gutter og jenter oppgir å bruke nettet forskjellig. De høyeste andelen aktive brukere av nettsamfunn er jenter og særlig jenter på videregående skole. Bare 9 prosent av jentene i utvalget har ikke registrert seg i et nettsamfunn mot 19 prosent av guttene. Nettsamfunn de unge oppgir å være registrerte på og brukere av er først og fremst Facebook.com, biip.no, msn.com, nettby.no, nettlog.com, myspace.com, russ.no, og youtube.com.

5.3 Om lag halvparten har deltatt i diskusjonsforum, flest gutter deltar

Om lag halvparten av de unge i dette materialet oppgir at de har deltatt i diskusjonsforum på nettet, men de fleste av disse oppgir å gjøre det sjelden. Totalt oppgir mindre enn 1 av 10 i dette utvalget svarer at de er aktive i ett eller flere diskusjonsforum minst en gang i uken.

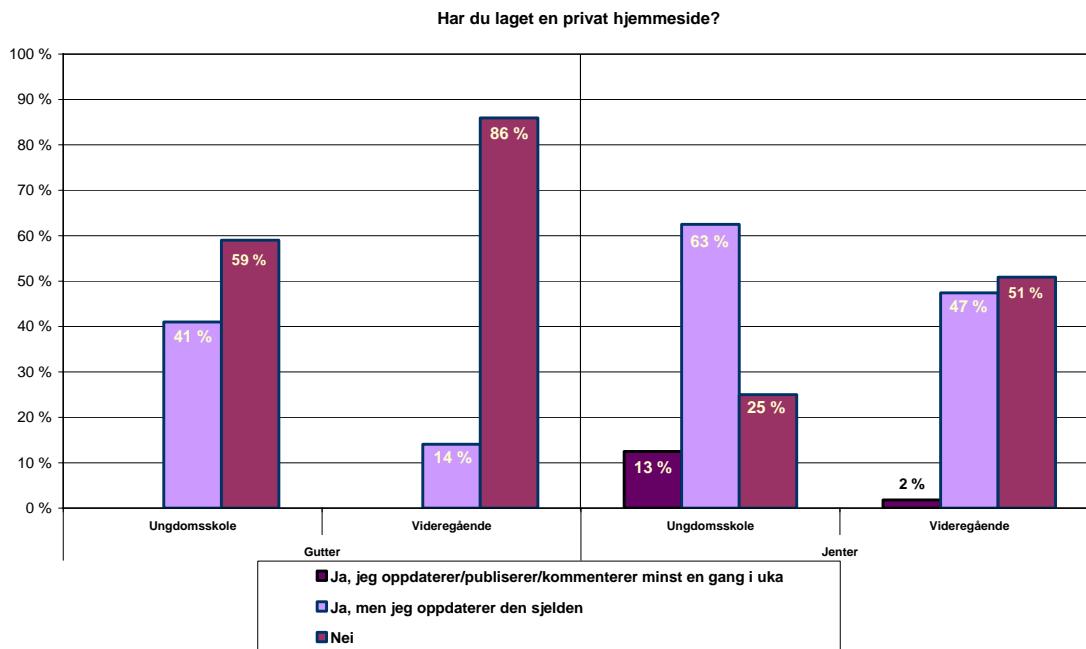
Figur 5-3: Andel i prosent som har deltatt i online diskusjonsforum etter kjønn og skole N=191

Imidlertid fremviser materialet også her visse kjønnsforskjeller. Andelen gutter som svarer at de har deltatt i slike diskusjonsfora på internett er nær dobbelt så stor som andelen jenter. Mens flertallet, over 70 prosent av jentene svarer at de aldri har deltatt i online diskusjonsforum, svarer flertallet av guttene, i overkant av 54 prosent at de har deltatt i diskusjonsforum online. De fleste som har deltatt sier imidlertid at de gjør det sjelden, men det er også flest gutter blant de som oppgir å være aktive brukere minst en gang i uka. 7 prosent av guttene svarer at de er aktive i ett eller flere diskusjonsforum minst en gang i uka, mot 2 prosent av jentene. Det er særlig gutter i videregående skole som oppgir å være aktivt engasjert i dette, men også en liten andel jenter på ungdomsskolen. Eksempel på diskusjonsforum de unge oppgir å ha deltatt i: vg.no, dagbladet.no og aftenposten.no, sid.no, sol.no men også debattsider knyttet til spill, klær, kultur, idrett; eksempelvis gamer.no, desi.no, mote.no, nese.no, piczo.com, houseofwolfes.com, yuku.com, ezboard.com.

Et relevant spørsmål er om høy involvering i ulike aktiviteter på nettet også genererer interesse for å delta i debatter på nettet. Er det i størst grad de som er registret på nettsamfunn (figur 5-2) som også bruker tid på online diskusjonsforum (figur 5-3)? Figur 5-2 viste at de høyeste andelen aktive brukere av nettsamfunn er jenter og særlig jenter på videregående skole. Figur 5-3 viste at gutter oppgir i større grad enn jentene å ha deltatt i online diskusjonsforum og debatter på nettet. Dette tyder på at det er en kjønnsforskjell når det gjelder sammenheng mellom deltakelse i online diskusjonsforum og registrerte medlemskap i nettsamfunn. På tross av jentenes høye andel av registrering i nettsamfunn har de en lavere andel involverte i online diskusjonsforum. Færre av guttene er medlemmer av nettsamfunn, men det er likevel en høy andel av de som er engasjerte i diskusjonsfora.

5.4 En del har privat hjemmeside, flest jenter blant de som har

Når det gjelder private hjemmesider oppgir 40 prosent, at de har laget en slik og 60 prosent at de ikke har. Imidlertid oppgir de aller fleste å bruke den sjelden. Bare 3 prosent svarer at de oppdaterer/publiserer/kommenterer hjemmesiden sin minst en gang i uka..

Figur 5-4: Andel som har laget en privat hjemmeside sortert etter skole og kjønn
N=192

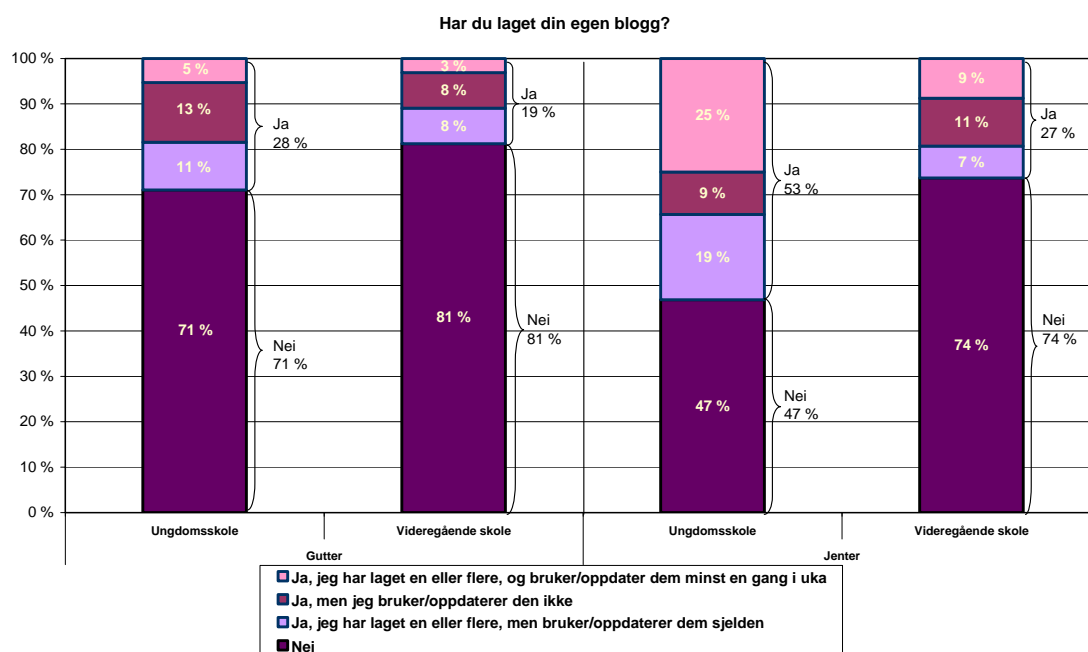
Figuren over viser at det er flest jenter, særlig ved ungdomsskolen, som oppgir å ha laget egen hjemmeside. Hvorfor andelen jenter som har laget egen hjemmeside og er aktive brukere av den er høyest på ungdomsskolen er uvisst. Svarmønsteret kan være utslag av lokale jentekulturer der hjemmesider er mer eller mindre viktig i jevnalderkommunikasjonen. Siden andelen gutter som oppgir å ha laget egen hjemmeside også er høyere på ungdomsskolen enn på den videregående skolen kan en tenke seg at det å lage egen hjemmesiden enten har med en lokalkultur å gjøre og/eller skolearbeid omkring denne ungdomsskolen.

Tidligere ble det vist til at ungdom som var registrert i nettsamfunn ikke nødvendigvis oppga større deltagelse i diskusjonsforum enn andre. En lignende analyse ble gjort i forhold til de som har laget hjemmesider – har disse i større grad deltatt i online diskusjonsforum? Analyser viser at det ikke er en sammenheng mellom gutters engasjement i online diskusjonsforum og om de har laget en hjemmeside. For jentene er det en svak tendens til at de som har laget en hjemmeside i større grad bruker tid i debattfora på nettet.

5.5 Flertallet har ikke laget egen blogg, men flere jenter har enn gutter

Figur 5-1 viste at blogging var blant de aktivitetene de unge oppga å gjøre minst på nettet, særlig gutter. På et mer direkte formulert spørsmål om de hadde laget en egen blogg ser vi en liknende tendens. Totalt svarer 71 prosent av de unge i dette utvalget at de ikke har laget egen blogg. 10 prosent svarer at de har egen blogg og oppdaterer den minst en gang i uka, 10 prosent oppgir at de oppdaterer bloggen sin sjelden, og 10 prosent oppgir at de ikke bru-

ker/oppdaterer bloggen sin. Figuren under viser hvordan andelen av de unge i dette utvalget som oppgir å ha laget egen blogg er fordelt i forhold til kjønn og om de går på ungdomsskolen eller den videregående skolen.

Figur 5-5: Andel i prosent som har laget en egen blogg etter kjønn og skole. N=191

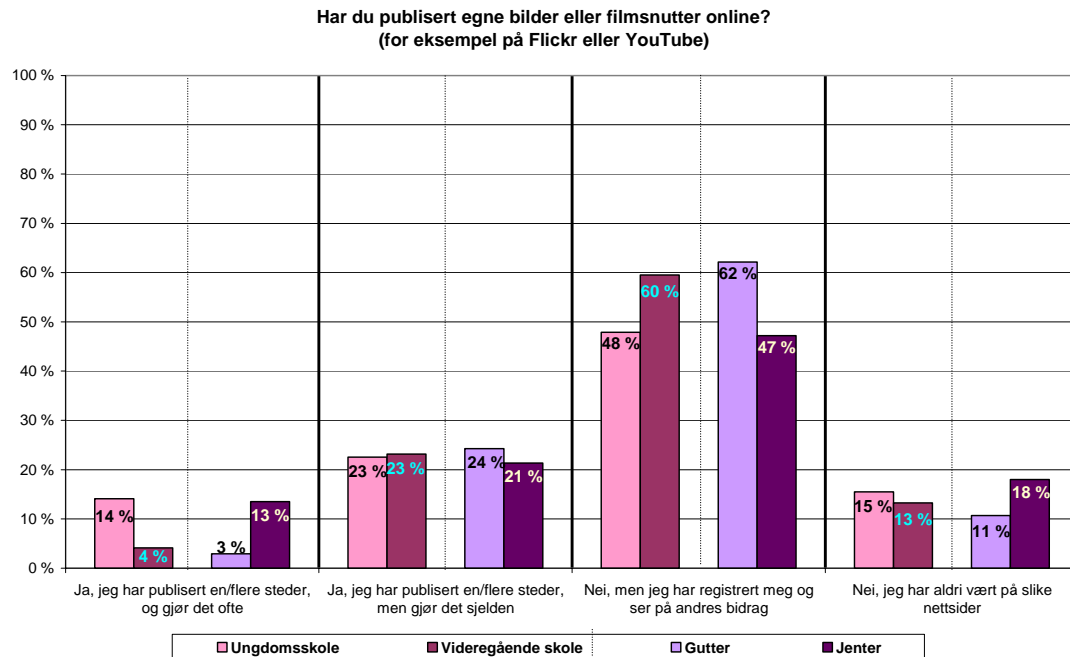
Selv om bare 40 prosent av de unge i dette utvalget oppgir at de har laget egen blogg, finner vi at 53 prosent av jentene på ungdomsskolen er blant de som oppgir å ha egen blogg og at hele 25 prosent av disse igjen svarer at de oppdaterer den jevnlig. For jente på den videregående skolen er tallet lavere, her svarer 3 av 10 jenter at de har egen blogg, men bare 1 av 10 at de oppdaterer den jevnlig. Det er om lag det samme som guttene på ungdomsskolen svarer. Lavest andel av unge som har opprettet egen blogg finner vi blant gutter på den videregående skolen. At andelen som oppgir å ha en egen blogg er høyere blant både gutter og jenter på ungdomsskolen enn på videregående kan igjen være relatert til lokalkultur, arbeidsoppgaver på skolen, alder eller annet, uten at vi kan si noe sikkert om det.

Når det gjelder blogging kan man, tilsvarende som ble gjort over når det gjaldt sammenheng mellom deltagelse i nettsamfunn og deltagelse i debattforum, spørre om ungdommer som blogger også i større grad deltar i diskusjoner med andre på nettet. Som vi så i figuren over er det flere jenter enn gutter som har laget egen blogg. Det er flere jenter som har laget en blogg som også deltar i diskusjonsforum på nett sammenlignet med guttene. Av guttene som er aktive minst en gang i uka på online diskusjonsforum er det bare 4,3 prosent som har egen blogg. Jentene er generelt mer aktive med å lage blogger og på nettsamfunn sammenlignet med guttene, som på sin side bruker mer tid enn jentene på online debattforum.

5.6 Få oppgir å publisere egne bilder og filmsnutter på nett

Bare 30 prosent av de unge i utvalget oppgir å ha publisert egne bilder eller filmsnutter på nettet, de som gjør det er jenter på ungdomsskolen, men 55 prosent svarer at de har registrert

seg og sett på bidrag andre har publisert for eksempel på Flickr og YouTube og bare 14 prosent svarer at de aldri har vært på slike nettsider.

Figur 5-6: Andel som publisert bilder eller filmsnutter online sortert etter skole og kjønn. N=192

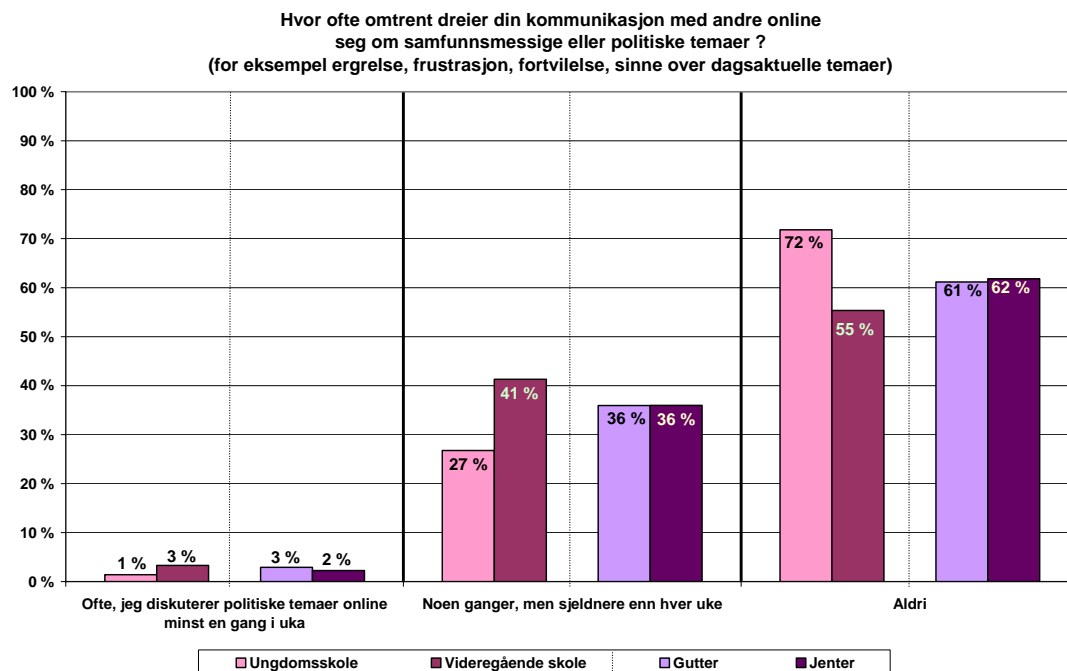
Figuren over viser at det særlig er gutter og unge på den videregående skolen som oppgir mest å se på andres private publiseringer online. Blant det lille mindretallet som sier de ofte publiserer bilder eller filmsnutter selv er det flest ungdomsskoleelever og jenter. Blant de som oppgir at de har registrerer seg og ser på andres blogger, er særlig videregående elever og gutter. Det er flest ungdomsskoleelever og jenter som svarer at de aldri har vært på slike nettsider. Nettsteder de oppgir å ha publisert bilder og filmsnutter på er særlig youtube.com og facebook.com men også piczo.com og dailymotion.com.

6 Ungdoms samfunnsengasjement på internett

Så langt, og som figur 5-1 indikerte, kan vi si at de unge i dette materialet oppgir å bruke mest tid online på sosialt aktiviteter som mail/chat, søk etter informasjon/nyheter og til underholdning, eksempelvis film. At majoriteten deltar i nettsamfunn, halvparten har deltatt i diskusjonsforum, en del har opprettet privat hjemmeside og egen blogg peker mot at mange unge bruker nettet til å holde kontakt med andre, søke informasjon/holde seg oppdatert og profilere seg selv og egne meninger. Spørsmålet er derfor hva de søker informasjon om, hvem de holder kontakt med, på hvilke måter det skjer (mail, nettsamfunn, blogg osv) hva slags meninger de profilerer og i hvilken grad dette kan betraktes som samfunnsengasjement som kan spore til politisk engasjement. Materialet har også fremvist visse kjønnsforskjeller. Nedenfor skal vi se nærmere på i hvilken grad de betrakter sine onlineaktiviteter som politiske og hvordan de begrunner det å bruke internett til politisk engasjement og på hva de unge oppgir å bruke nettsamfunn til.

6.1 3 av 10 bruker internett til å kommunisere samfunnsmessig og politisk innhold

I spørreskjemaet inngikk et spørsmål der de unge ble bedt om å svare på hvor ofte deres kommunikasjon med andre online dreide seg om samfunnsmessige eller politiske tema – for eksempel ergrelse, frustrasjon, fortvilelse, sinne over dagsaktuelle tema. De unge ble bedt om å velge ett av tre svaralternativer: ”aldri”, ”noen ganger, men sjeldnere enn hver uke” og ”ofte, jeg diskuterer politiske tema online hver uke”. Det store flertall unge i dette utvalget, 62 prosent, svarte at de aldri var engasjert i kommunikasjon med andre online om samfunnsmessige eller politiske tema. 36 prosent svarte at de noen ganger, men sjeldnere enn hver uke, var involvert i slik kommunikasjon og kun 3 prosent oppga at de diskuterte tema med samfunnsmessig og politisk innhold ukentlig på nettet. Figuren under viser imidlertid at vi også her finner visse interessante kjønns- og aldersforskjeller

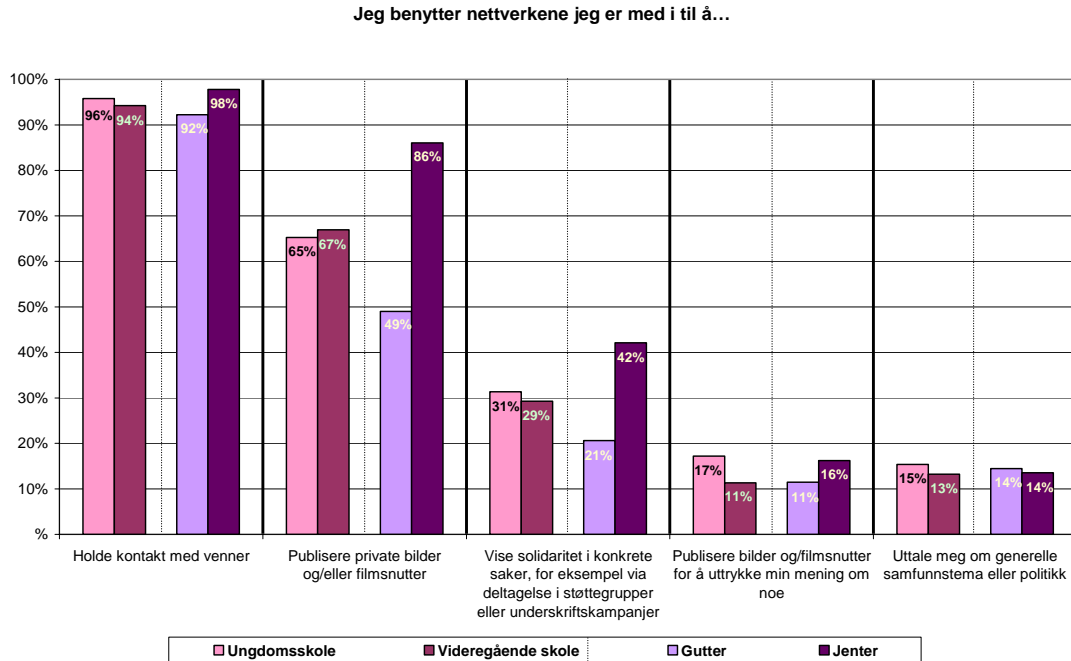

Figur 6-1: Tid brukt på å kommunisere med andre på nettet om samfunnsmessige eller politiske temaer sortert etter skole og kjønn. Prosent
N= 192

Relativt sett finner vi de høyeste andelene unge som svarer at de noen ganger eller ofte kommuniserer med andre på nettet om samfunnsmessige og politiske tema på den videregående skolen. Totalt sett er det flest gutter blant disse, særlig blant den lille andelen som oppgir å være involvert i slike diskusjoner ofte. Imidlertid er det relativt sett flest jenter på den videregående skolen som svarer at de noen ganger kommuniserer med andre på nettet om samfunnsmessige og politiske tema. Dette kan sees i sammenheng med den diskusjon som ble ført omkring figur 5- 2 at det er kjønnsforskjeller hva angår de unges internettaktiviteter, at jenter i større grad deltar i nettsamfunn mens gutter i større grad er engasjert i diskusjonsforum og at disse i ulik grad inviterer til samfunnsengasjement. Samtidig er diskusjoner av samfunnsmessig relevans noe som kan være aspekter ved aktiviteter alle online nettverk, diskusjonsforum som nettsamfunn. La oss derfor se litt nærmere på hva jenter og gutter oppgir å bruke sine online nettverk til.

6.2 De fleste bruker online nettverk til å holde kontakt med venner og publisere bilder/film

Når det gjelder hva nettsamfunnene brukes til oppgir de høyeste andelene unge i dette utvalget det å holde kontakt med venner (95 prosent), samt å publisere private bilder og/eller film-snutter (66 prosent). Relativt liten andel oppgir å bruke disse foraene til å uttale seg om generelle samfunnstema eller politikk eller uttrykke sin mening om noe (14 prosent). Deltakelse i støttegrupper og underskriftskampanjer er noe mer utbredt. Figuren viser at vi finner høyest andel jenter blant de som svarer ja på alle disse spørsmålene unntatt når det gjelder å uttale seg om generelle samfunnsspørsmål og politikk.

Figur 6-2: Andel i prosent som bruker nettverkene de er med i på nettet til ulike aktiviteter etter kjønn og skole

N=Holde kontakt med venner=192, publisere private bilder/filmsnutter=184, vise solidaritet=173, publisere bilder/filmsnutter for å uttrykke mening=170, uttale meg om samfunnstema=171

Et interessant trekk er altså den relativt sett lave andelen unge som oppgir å bruke nettverkene de er med i til å publisere bilder og filmsnutter for å uttrykke sin mening om noe eller bruke nettverkene til å uttale seg om generelle samfunnstema eller politikk. De svarte mest at de brukte dem til å holde kontakt med venner og å publisere bilder eller filmsnutter. Omkring 3 av 10 unge oppga imidlertid at de brukte nettverkene de var med i på internett til å vise solidaritet i konkrete saker, for eksempel via støttegrupper og underskriftskampanjer, mens bare 1 av 10 svarte direkte at de brukte dem til å uttrykke seg om samfunnstema/politikk.

Ser vi dette svarmønsteret i sammenheng med svarmønstre som dette utvalget unge avga i andre deler av spørreskjemaet blir det åpenbart at svarene her ikke kan tolkes entydig i retning av at de unge her gir et nøytralt bilde av sine aktiviteter på nettet. De kan heller ikke tolkes entydig som at de unge er mer opptatt av å holde kontakt med venner og publisere egne ting enn å engasjere seg i samfunnsrelaterte/politiske spørsmål, ei heller at disse to er gjensidig utelukkende aktiviteter. En indikasjon på at vi ikke kan det er at de unges svar om disse aktivitetene er varierende på forskjellige spørsmål. Vi ser dette tydelig når vi sammenlikne svarene i figuren over med svarene de unge ga i figur 5-1 og 5-6. Figur 5-1 viste en oversikt over aktiviteter de unge oppga å være engasjert i når de var på internett. Her ble mail/chat, som nettopp er en måte å holde kontakt med venner på, rangert som det de drev mest med av de fleste unge, både jenter og gutter. Samme figur viste også at film ble oppgitt som en av de tre aktivitetene de drev minst med. Her vet vi ikke hva de unge legger i film og hvilket innhold de har, om det er å laste ned film, se på private filmsnutter andre har produsert eller om de lager og legger inn filmsnutter selv. Dersom det utelukkende er det første skurrer det kanskje ikke i forhold til det svarmønsteret som fremgår av figur 6-1, der det å publisere egne private bilder og filmsnutter er de den nest største andelen unge i dette utvalget oppgir å benytte nettverkene de er med i til. Dette svarmønsteret står imidlertid i stor kontrast til figur 5-6 der det fremgikk at relativt få unge oppgir å ha publisert egne bilder eller filmsnutter på nettet men ca. halvparten svarer at de har registrert seg og sett på bidrag andre har publisert for eksempel på Flickr og YouTube. Her kan det hende at de unge i sine svar på spørsmålet som er gjengitt i figuren ovenfor tenker på facebook.com mens det er andre nettarenaser som

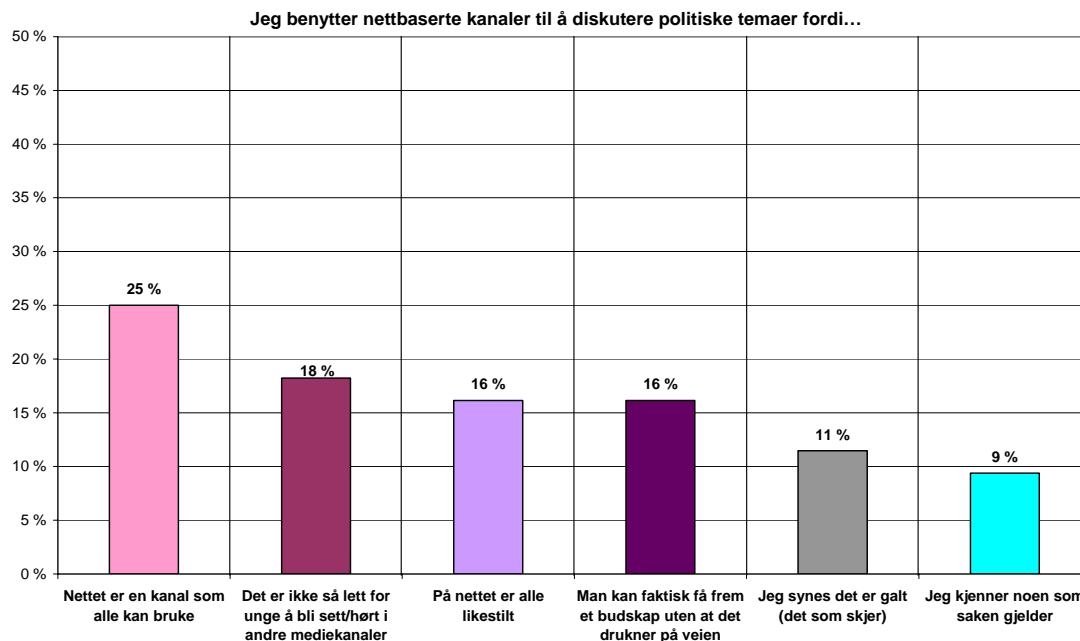
foreslås i spørsmålet som er fremstilt i 5-6 og at disse nettarenaene innbyr til forskjellige aktiviteter. Det dette til sammen kan peke mot er uansett at de unge i relativt liten grad benevner sine aktiviteter på nettet som samfunnsrelaterte/politiske i dette spørreskjemaets sammenheng. Samtidig ser vi at ord som konnoterer 'sosialitet', og også solidaritet, sees som noe de unge lettere identifiserer til sine aktiviteter.

I det videre skal vi se litt nærmere på ha de unge oppgir som grunn til å benytte internett til å diskutere politiske temaer og hvilke andre kanaler de oppgir å bruke til å diskutere samfunnsmessige eller politiske tema.

6.3 Motivasjoner og begrunnelser for diskusjoner om politikk på internett

I spørreskjemaet ble de unge også bedt om å beskrive med egne ord hva som motiverte dem og begrunne hvorfor de benyttet nettbaserte kanaler til å diskutere politiske tema. Det var bare 46 av 192 elever som svarte her. Noen ga uttrykk for at de ikke var motivert for å diskutere politikk: "jeg diskuterer ikke politikk", "jeg snakker ikke politikk", "jeg forsøker bevisst å unngå politiske diskusjoner", "jeg diskuterer aldri online, bortsett fra med venner om for eksempel valget. Er samme om jeg hadde gjort det ansikt til ansikt", "ingenting motiverer, gjør det hvis jeg får lyst eller føler sterkt om noe". Andre ga svar som "politikk er interessant", "spennende". Motivasjoner som rapporteres spenner fra: "For å si/vise hva jeg mener", "man vil at ting skal forandre seg" til "kommer bare opp". "Noen ganger interessant å se hva andre mener om ting og tang" sier en. En annen skriver "jeg er ikke spesielt interessert i diskusjonsforum, unntatt enkeltsaker som for eksempel Madeleine-saken". Noen skriver at onlinekanalene egner seg spesielt godt til å diskutere politiske og samfunnsrelevante tema fordi det er enkelt, gir rask tilgang, når ut til mange ("det er der alle er"), at de fort får svar fra andre og fordi det er lettere å si sin mening når man kan være anonym og/eller ikke ha ansikt til ansikt kontakt. En svarer for eksempel: "Det er mye enklere å diskutere på nettet for der slipper du å se hvem du diskuterer med. Du får fort svar fra andre og ser mange andres meninger". Noen indikerer at kommunikasjon av mening online er mer saklig, virkelig og fyldig enn ansikt til ansikt kommunikasjon: "For på nettet kommer ofte de virkelige meningene fram og en diskusjon blir mer fyldig, kanskje fordi det ofte er anonymt" og "Fordi det er lettere å føre en saklig diskusjon over internett, slipper avbrytelser og utbrudd, for eksempel sinne" og "det er lettere å si sin mening når de ikke er face2face", "det er greit å diskutere med andre mens man slapper av". Noen understreker også at det er lett å finne andre engasjerte personer på nettet og at det er lett å finne saker/tema som engasjerer dem: "Mange ulike mennesker med ulike meninger om gjeldende temaer. Interessant å høre andres synspunkter", "Det er mer å diskutere der, med folk med flere meninger". Andre understreker det motsatte; at politikk og alvorlige samfunnsrelaterte saker er tema som de unngår å diskutere online. For eksempel skriver en: "slike diskusjoner tar jeg ikke over nett" og en annen "diskuterer ikke online, fungerer mye bedre face to face".

Etter dette åpne spørsmålet var det inkludert et spørsmål med preformulerte svarbegrunnelser som de unge ble bedt om å ta stilling til ved å sette ett eller flere kryss for svaralternativene som kan leses i figuren under.

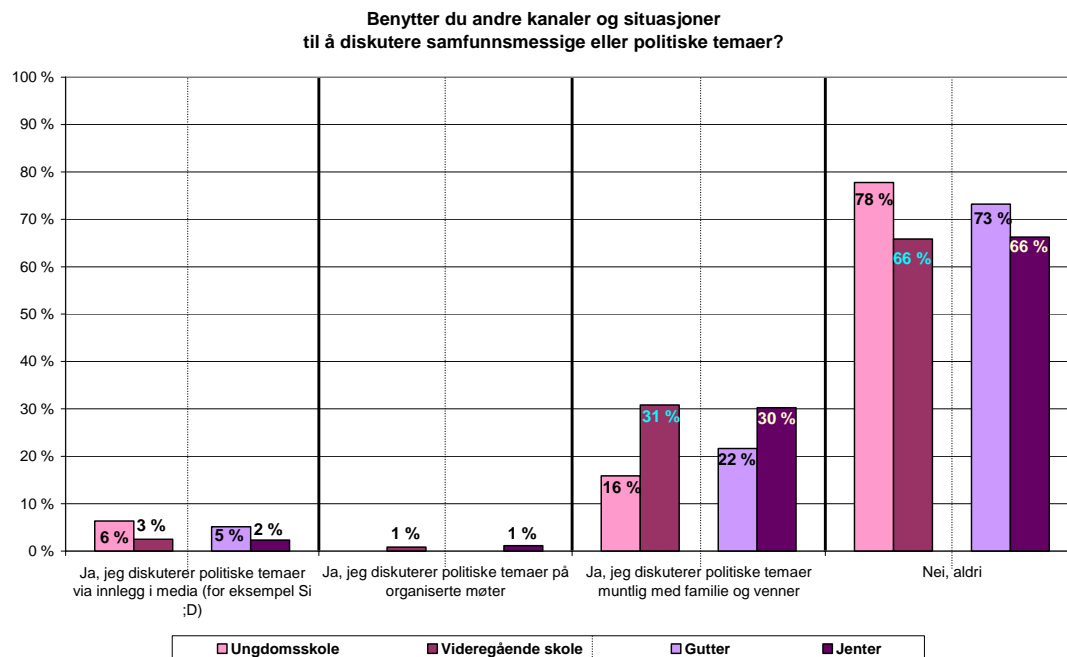

Figur 6-3: Begrunnelser for bruk av nettbaserte kanaler til å diskutere politiske temaer. N= Fra venstre: 48, 35, 31, 31, 22, 18

Som fremgår av oversikten valgte de fleste unge som svarte på dette spørsmålet begrunnelsen fordi "nettet er en kanal som alle kan bruke". Derneft fulgte begrunnelsene "det er ikke så lett for unge å bli sett/hørt i andre mediekkanaler", "på nettet er alle likestilte" og "man kan faktisk få frem et budskap uten at det drukner på veien". Man kan si at de valgte begrunnelser som peker mot deres avmakt i andre kanaler hvor en kan formidle et samfunnsengasjement/syn og internettets fordel relativt sett. Få valgte begrunnelser som gikk på å være opprørt over eller direkte berørt av en sak.

6.4 3 av 10 diskuterer samfunnsmessige og politiske tema i situasjoner utenfor internett

De unge ble også stilt spørsmål om de benyttet andre kanaler og situasjoner enn internett til å diskutere samfunnsmessige eller politiske temaer. Her ble de gitt 5 svaralternativer: "Nei aldri", "Ja, jeg diskuterer politiske temaer muntlig med familie og venner", "Ja, jeg diskuterer politiske temaer på organiserte møter", "Ja, jeg diskuterer politiske temaer via innlegg i media (for eksempel Si;D)", og "Jeg diskuterer politiske temaer via andre kanaler (med åpent svarmulighet)".

Figur 6-4: Andel i prosent som benytter andre kanaler og situasjoner til å diskutere samfunnsmessige eller politiske temaer.

N= 183

Som fremgår av figuren svarte de aller fleste, særlig ungdomsskoleelever og gutter, at de aldri diskuterte samfunnsmessige eller politiske tema via andre kanaler. Omkring 3 av 10 av de unge, særlig unge på den videregående skolen og jenter, svarte imidlertid at de diskuterte muntlig med familie og venner. Noen få oppga også at de diskuterte via skriftlige innlegg i media (som Si:D) og på organiserte møter. Noen få ga eksempler på det siste åpne svaralternativet. Her nevnte de imidlertid først og fremst familie/venner, media og særlig Si:D samt møter i organisasjoner. En nevnte også skolen.

Det vi kan si her er at andelen som oppgir å være engasjert i diskusjoner om politiske og samfunnsrelaterte tema på internett er om lag like stor som andelen som oppgir også å diskutere slike tema utenom internett, særlig i uformelle sosiale sammenhenger og nære relasjoner. Basert på dette materialet ser det altså ut til at andelen unge som engasjerer seg i diskusjoner om politiske/samfunnsrelaterte tema ikke fremstår som større på internett enn i fora og sammenhenger utenfor. Trolig er det den samme gruppe unge som engasjerer seg i diskusjoner om slike tema både på internett og utenfor. Et interessant spørsmål som det foreliggende materialet ikke gir informasjon om er imidlertid hva de unge legger i begrepene samfunnsmessige og politiske tema.

7 Samfunnsengasjement og deltakelse på internett – en oppsummering

Tallmaterialet som er beskrevet i denne rapporten inngår som del i et prosjekt som har som mål å kartlegge hvilke nettarenaer unge bruker og se nærmere på hvordan de har engasjert seg i og brukt dem, samt diskutere hvordan deres aktiviteter på nettet kan forstås som samfunnsengasjerte handlinger (uttrykke mening, for å bli hørt i en bestemt sak), hvilken form denne deltagelsen har og hvilke konsekvenser deres aktiviteter på disse arenaene kan ha for egenutvikling av samfunnsengasjement og deltagelse. Foreliggende delrapport kan bare delvis besvare dette. Siktemålet med denne rapporten har vært å kartlegge de unges selvrapporteringer, diskursive mønstre, som grunnlag for en videre diskusjon av dette støttet av mer kvalitative data i prosjektets hovedrapport. Det foreliggende rapport har vist er at mange unge rapporterer å bruke utstrakt tid på nettet daglig og at de er innom både mail/chat, info/nyhetssider samt deltar jevnlig i nettforum. Imidlertid finner vi at relativt få unge i spørreskjemaundersøkelsen oppgir å være involvert i samfunnsrelaterte og politiske aktiviteter på nettet. Andelen unge som oppgir å være engasjert i slike aktiviteter på nettet er om lag like stor som andelen som sier de diskuterer slike tema i andre sammenhenger enn på nettet. Hvis unge bruker så mye tid og engasjement på nettet som de oppgir, og nettet i følge forskere på området åpner for nye muligheter og typer av samfunnsengasjement, hvorfor rapporterer da ikke flere unge at de er involvert i samfunnsrelaterte og politiske aktiviteter på internett? I gjennomgang av spørreskjemamaterialet i denne rapporten har vi antydnet at vi ikke enkelt kan knytte dette til unges spørreskjemasvar om sitt engasjement og aktiviteter, eller til teknologien selv. At de unge oppgir å være mer opptatt av å holde kontakt med venner og underholde seg selv enn å bedrive et bredere samfunnsengasjement kan ikke leses som en nøytral avspeiling av hvordan dette faktisk er. To empiriske grunner er at deres rapporteringer om egne aktiviteter varierer og at de også synes å ha oppfatninger om hva som er samfunnsengasjement og politiske tema som utelukker mange av deres egne aktiviteter. Dette problematiserer enkle konklusjoner og indikerer at engasjement og deltagelse ikke er teknologisk bestemt, men at teknologi samtidig kan være en delfaktor som virker på og former for samfunnsrelatert deltagelse. Å undersøke hvordan dette forholder seg blant dagens unge fordrer mer kvalitative data enn hva spørreskjema tilbyr. For slike analyser vises til sluttrapporten for dette prosjektet "Ungdom, politikk og internett. En akademisk refleksjon over norsk ungdoms samfunnsdeltakelse og politiske engasjement online" (Bucher, Helle-Valle og Storm-Mathisen 2008).

Litteratur

- Bachen, C., Raphael, C., Lynn, K.-M., McKee, K., & Philippi, J. (2008). Civic engagement, pedagogy, and information technology on web sites for youth. *Political Communication*, 25(3), 290-310.
- Banaji, S. (2008). The trouble with civic: a snapshot of young people's civic and political engagements in twenty-first-century democracies. *Journal of Youth Studies*, 11(5), 543-560.
- Bucher, T., Helle-Valle, J& Storm-Mathisen, A (2008): "Ungdom, politikk og internett. En akademisk refleksjon over norsk ungdoms samfunnsdeltakelse og politiske engasjement online". Fagrapport 1-2009. Statens institutt for forbruksforskning.
- Lidén, H., & Ødegård, G. (2002). *Ungt engasjement : ungdoms samfunnsengasjement og lokalpolitiske deltagelse*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Livingstone, S. (2002). *Young people and new media childhood and the changing media environment*. London: Sage.
- Lüders, M. (2007). Being in mediated spaces: an enquiry into personal media practices. [Oslo], Department of Media and Communication, Faculty of Humanities, University of Oslo. no. 323: IV, 226 s.
- SSB. (2008). *Norsk Mediebarometer 2007*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg: Spørreskjema

Spørreskjema: Onlineaktiviteter og e-gaming blant unge

I dette spørreskjemaet er vi opptatt av å få vite hvor ofte du er online, hva du har erfaring med og gjør mest når du er online og hva som motiverer deg til å drive online aktiviteter.

Bakgrunn

Er du gutt eller jente? (sett ett X)

- Gutt
 Jente

Hvilke voksne bor du sammen med nå? (sett ett X)

- Mor og far
 Bare mor/mor og hans samboer
 Bare far/ far og hans samboer
 Omtrent like mye hos mor og far
 Fosterforeldre
 Annet

Generelt om dine onlineaktiviteter

Utenom skolearbeid, hvor ofte er du vanligvis på internett via pc (online) i løpet av uken? (gi et anslag med siste uke i tankene)

Ukedag	Sett x	Ca. antall timer
Mandag		
Tirsdag		
Onsdag		
Torsdag		
Fredag		
Lørdag		
Søndag		

Hva driver du med online, når du ikke jobber med lekser? Fint om du:

- 1) rangerer (det du gjør mest = 1, nest mest = 2 osv til det du gjør minst =8) og
- 2) gir eksempler på 'steder' du har vært (skriv så mye av adressen som du husker)

1.Ranger	Aktivitet	2. Gi eksempler:
	Sjekker nyheter og informasjon	www.
	Blogger	www.
	Spiller	www.
	Shopper eller vurderer kjøp og priser	www.
	Mailer eller chatter	www.
	Musikk	www.
	Film	www.
	Annet – HVA?	www.

Sosial deltagelse og engasjement online

I denne delen vil vi gjerne høre litt om dine kontakter med mennesker online. Her er vi først og fremst interessert i aktiviteter som ikke er direkte knyttet til spill.

Har du laget en egen blogg? (sett ett X)

- Nei
- Ja, men jeg bruker/oppdaterer den ikke
- Ja, jeg har laget en eller flere, men bruker/oppdaterer dem sjelden
- Ja, jeg har laget en eller flere, og bruker/oppdaterer dem minst en gang i uka

Har du deltatt i noen online diskusjonsforum – for eksempel på avissider eller andre nettsider? (sett ett X)

- Nei
- Ja, men jeg gjør det sjelden
- Ja, jeg er aktiv i ett/flere diskusjonsforum minst en gang i uka

Gi eksempel: www._____

Har du laget en privat hjemmeside? (sett ett X)

- Nei
- Ja, men jeg oppdaterer den sjelden
- Ja, og jeg oppdaterer/ publiserer/kommenterer minst en gang i uka

Har du publisert egne bilder eller filmsnutter online - for eksempel på Flickr eller YouTube? (sett ett X)

- Nei, jeg har aldri vært på slike nettsider
- Nei, men jeg har registrert meg og ser på andres bidrag
- Ja, jeg har publisert en/flere steder, men gjør det sjelden
- Ja, jeg har publisert en/flere steder, og gjør det ofte

Gi eksempel: www._____

Har du laget en eller flere avatarer i en virtuell verden – for eksempel i Second Life? (sett ett X)

- Nei
- Ja, jeg har prøvd, men bruker det ikke
- Ja, jeg har en/flere avatarer, men bruker dem lite
- Ja, jeg har en/flere avatarer, og bruker dem minst en gang i uka

Gi eksempel: www._____

Har du registrert deg i noe nettsamfunn – for eksempel på Facebook, Myspace eller lignende? (sett ett X)

- Nei
- Ja, jeg har registrert meg, men bruker det ikke
- Ja, jeg har registrert meg en/flere steder, men bruker dem lite
- Ja, jeg har registrert meg en/flere steder, og bruker dem minst en gang i uka

Gi eksempel: www._____

Er det andre former for deltagelse eller engasjement du bruker tid på online en dem som er nevnt over? (sett ett X)

- Nei
 Ja

Hvis ja, kan du beskrive hva, hvor og hvor ofte?

Benytter du noen ganger de nettverkene du er med i til å: (sett X for det som passer):

Ja	Nei	
☐	☐	Holde kontakt med venner
☐	☐	Publisere private bilder og/eller filmsnutter
☐	☐	Publisere bilder og/filmsnutter for å uttrykke din mening om noe
☐	☐	Uttale deg om generelle samfunnstema eller politikk
☐	☐	Vise solidaritet i konkrete saker, for eksempel via deltagelse i støttegrupper eller underskriftskampanjer (eks; Madeleinesaken)
☐	☐	Annet _____

Hvor ofte omtrent dreier din kommunikasjon med andre online seg om samfunnsmessige eller politiske temaer – for eksempel ergrelse, frustrasjon, fortvilelse, sinne over dagsaktuelle temaer? (sett ett X)

- Aldri
 Noen ganger, men sjeldnere enn hver uke
 Ofte, jeg diskuterer politiske temaer online minst en gang i uka

Hvorfor benytter du nettbaserte kanaler til å diskutere politiske temaer? Beskriv hva som motiverer deg til å diskutere online:

Hvis du syntes det var vanskelig å svare på hvorfor du benytter nettbaserte kanaler til å diskutere politiske temaer kan du svare ved å sette ett eller flere kryss i tabellen nedenfor.

☐	Kjenner noen som saken gjelder
☐	Synes det er galt
☐	Nettet er en kanal som alle kan bruke
☐	Det er ikke så lett for unge å bli sett/hørt i andre mediekanaler
☐	På nettet er alle likestilt
☐	Man kan faktisk få frem et budskap uten at det drukner på veien

Benytter du også andre kanaler og situasjoner til å diskutere samfunnsmessige eller politiske temaer? (sett ett eller flere X)

- Nei, aldri
- Ja, jeg diskuterer politiske temaer muntlig med familie og venner
- Ja, jeg diskuterer politiske temaer på organiserte møter
- Ja, jeg diskuterer politiske temaer via innlegg i media (for eksempel på Si;D)
- Jeg diskuterer politiske temaer via andre kanaler: _____

Spillaktiviteter

Spiller du noen gang TV- og dataspill? (Sett ett X for det som passer best).

- Jeg spiller ikke TV- og dataspill
- Jeg spiller TV- og dataspill, mest offline
- Jeg spiller TV- og dataspill, mest online

Selv om du ikke spiller TV- og dataspill online – er det fint om du leser gjennom disse spørsmålene og gir din kommentar på slutten av skjemaet.

Når du spiller dataspill online, hvilke type spill har du spilt? (Sett X for dem du har spilt).

- Småspill (enkle spill uten motspiller f.eks bmx, reklamespill osv)
- Spill i nettverk med andre på sider som krever registrering (f.eks Runescape)
- Spill som krever at du kjøper en spillpakke og/eller betaler abonnement (WoW etc)
- Pengespill (for eksempel; nettpoker, blackjack, rulett...)

Spesifiser hvilke online spill du har erfaring med:

- Nå for tiden spiller jeg mest _____
- Det hender også at jeg spiller _____
- _____
- _____

Hvis du tenker på alle typer online spill du spiller, hvor mange timer spiller du i alt?
(Fyll inn tall for timer)

- Jeg spiller ca. timer daglig
- Jeg spiller ca. timer ukentlig

Hvem spiller du online sammen med?

Ranger etter hvem du spiller mest med (mest = 1, nest mest = 2 osv...).

- Alene
- Andre i klassen
- Andre i parallellklasser
- Familiemedlemmer; for eksempel søsken, foreldre, søskenbarn etc
- Folk jeg har blitt kjent med i spillet

Hvor spiller du online spill? Ranger etter hvor du spiller mest (mest = 1, nest mest = 2 osv).

- Hjemme
- Hos andre
- På skolen
- På nettkafé eller spillesteder
- Andre steder. Hvor.....

Kan du forsøke å beskrive hvorfor du spiller online spill? Hva motiverer deg?

Har online spillingen noen gang gitt deg problemer? (sett ett X)

- Nei
- Ja, fordi _____

Har noen rundt deg noen gang hevdet at du har problemer knyttet til spilling online?
(sett ett X)

- Nei
- Ja, fordi _____

Har du noen ganger følt behov for å spille mer og mer online spill? (sett ett X)

- Nei
- Ja

Har du noen gang måttet lyve for mennesker som er viktige for deg, om hvor mye du spiller? (sett ett X)

- Nei
- Ja

Har du noen gang prøvd å vinne tilbake noe du har tapt i spillet? (sett ett X)

- Nei
- Ja

Har du selv eller noen andre omkring deg noen gang søkt hjelp for å redusere spillaktiviteten din? (sett ett X)

- Nei
- Ja

Pengespill på internett

Hvis du noen gang har spilt pengespill på internett (for eksempel Netpoker), omtrent hvor mange ganger har du gjort det?

Jeg har spilt pengespill på internett ca. _____ ganger siste år

Omtrent hvor mange penger er det meste du har satset på en dag?

Jeg har satset ca kr _____ på det meste.

Har du noen ganger følt behov for å spille for mer og mer penger på online pengespill?

(sett ett X)

Nei

Ja

Har du noen gang måttet lyve for mennesker som er viktige for deg, om hvor mye du spiller? (sett ett X)

Nei

Ja

Har du noen gang prøvd å vinne tilbake penger du har tapt på online pengespill?

(sett ett X)

Nei

Ja

Hvis du aldri har spilt spill på internett, kan du forsøke å si noe om hvorfor du ikke har gjort det?

Gi gjerne en kommentar dersom du synes noe viktig er utelatt:

Rekruttering til intervju om onlineaktivitet og e-gaming

For å øke vår forståelse av unges handlinger, erfaringer og motivasjoner omkring ulike aktiviteter på nettet trenger vi å snakke med unge og foreldre. Undersøkelsens fruktbarhet er avhengig av at mange kan tenke seg å stille opp og dele sin erfaring i enkeltintervjuer (unge og foreldre hver for seg) og i fokusgruppeintervju (unge sammen med andre venner i nettverket). Nedenfor ber vi deg krysse av for om du kan tenke deg å bli kontaktet i denne forbindelse. Utvalg til undersøkelsen gjøres blant de som er aktive nettbrukere og som ikke har rapportert om problemer forbundet med dette. Selv om du svarer ja til å delta nå har du, når og hvis vi kontakter deg, full anledning til å si nei senere hvis du ombestemmer deg. Du kan velge hvilke spørsmål du vil og ikke vil svare på. Vi vil be om din tillatelse før vi eventuelt forespør dine foreldre og venner om intervju. Alle opplysninger du gir oss vil behandles i henhold til lov om personvern og etiske retningslinjer.

Kan vi kontakte deg for å spørre om du kan tenke deg å være med i undersøkelsen om unges online aktiviteter?

JA [] dere kan kontakte meg.

Hvis du svarte ja ber vi deg oppgi navn, telefonnummer og mailadresse (hvis du har det), så vi eventuelt kan kontakte deg:

Telefonnummer	
Navn	
Event. Mailadresse	

Takk for at du svarte på spørsmålene våre!